

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
МІСЬКИЙ – МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД № 9

"БУДИНОЧОК ДЛЯ ВЕСЕЛКИ"

ДИДАКТИЧНА ГРА

номінація – «Дидактичні ігри»

Сулима Світлана Миколаївна
Вихователь,
педагогічне звання «Вихователь - методист»
телефон: 067-580-29-12

м. Вінниця
2015 р

Укладач **Сулима Світлана Миколаївна**, вихователь дошкільного навчального закладу № 9

Сулима С.М. Будиночок для веселки. Дидактична гра/ Сулима С.М.. – Вінниця: ДНЗ № 9, 2015. 45с. (з додатками)

Рецензенти:

Бондар І.В., завідувач дошкільного навчального закладу № 9

Ігнатенко О.В., вихователь - методист дошкільного навчального закладу № 9

В запропонованій дидактичній грі «Будиночок для веселки», підібрані завдання, спрямовані на ознайомлення дітей з різноманітними кольорами і відтінками, надання інформації про сполучення основних і складених кольорів, здатністю відчувати характер кожного кольору та емоційні нюанси відтінків, визначати зв'язок між кольором і запахом, температурою, звуками, настроєм, смаком, сприйняття асоціативно - образного мислення, уяви, творчих здібностей, виховання художнього смаку і почуття естетичної насолоди.

Дидактична гра буде корисна для вихователів дошкільних закладів, вчителів початкових класів та батьків які прагнуть розвинути у дітей відчуття кольору та відтінків в процесі пізнання навколишньої дійсності.

Зміст

ВСТУП.....	4
Актуальність	6
Мета дидактичної гри.....	7
Завдання дидактичної гри.....	7
Опис дидактичної гри.....	9
Методичні рекомендації з образотворчої діяльності із застосуванням нетрадиційних технік зображення	21
Список використаних джерел	22
Додаток 1	
<i>Цікаві факти про веселку</i>	23
Додаток 2	
<i>Дослідницька діяльність.....</i>	28
Додаток 3	
<i>Художні твори про веселку.....</i>	29
Додаток 4	
<i>Характеристика кольорів.....</i>	37
<i>Психофізіологічний вплив кольору.</i>	38
Додаток 5	
<i>Інформаційна довідка.....</i>	39
<i>Конспект заняття «Кольори - основні та похідні»</i>	43

ВСТУП

«Краса живе в очах людини, яка дивиться»

(латинське прислів'я)

Людина майбутнього повинна бути творцем, особистістю з розвиненим почуттям краси й активним творчим началом. «Я переконаний, - пише один із найвизначніших представників англійської теоретичної думки Херберт Рід, - що ніколи досі у світовій історії художнє виховання не було таким важливим, як тепер, і яким важливим воно буде для прийдешніх років... Я не хочу сказати, що художнє виховання вирішить усі проблеми. Але я гадаю, що ми не можемо зберегтися як цивілізовані нації, не розвиваючи значною мірою естетичний елемент життя».

Красу побачить і відчує тільки та людина, яка здатна до цього. Тому краса може бути непоміченою. До краси можна звикнути і втратити здатність сприймати її. Протягом усього життя людина спостерігає, як пробуджується сонце, плывуть небом хмари, як кружляють у повітрі сніжинки, розквітають сади, прощається з листям старий парк. І чудова краса природи стає звичайним явищем життя.

Людина, яка втратила здатність сприймати красу навколо себе, не може отримати щедрий подарунок природи – щастя натхнення. П. І. Чайковський вважав, що назустріч натхненню необхідно зробити перший крок. І людину, яка вміє настроїти себе на сприйняття звичайного як дива, вже можна назвати художником.

Заняття з малювання, дидактичні ігри із зображувальної діяльності в дошкільному закладі мають стати зустріччю з красою, донести до дітей багатство її прояву в природі, мистецтві, в людях та їхніх витворах. Необхідно створювати такі умови для сприйняття краси, щоб вона вразила дитину, пройшла крізь усі органи відчуття, викликала радість, насолоду натхнення. Назавжди залишила свій слід у душі.

Естетична діяльність — це духовно-практична, емоційно-раціональна активність людини, змістом якої є побудова індивідуальної картини світу

через створення виразних художніх образів, а метою — гармонізація своїх відносин зі світом, моделювання образу «я», формування «я-концепції творця».

Діти старшого дошкільного віку виявляють інтерес до різних видів візуального мистецтва: декоративно - прикладного, живопису, графіки, скульптури, архітектурні дизайну. Відображають власні життєві враження, почуття, навички в образотворчій діяльності: малюванні, ліпленні, аплікації, конструюванні. Володіють технічними прийомами роботи з різними матеріалами, елементарною художньою майстерністю; створюють образ різними засобами і техніками, творчо застосовують виражальні можливості лінії, кольору, композиції, ритму для реалізації свого задуму, застосовують дизайнерські уміння у грі та побуті. Фантазують, експериментують, змішуючи кольори, вигадуючи оригінальну композицію, змінюючи і створюючи нові форми.

Під час спілкування з кольорами перед дітьми відкривається дивовижна краса світу, його емоційна душа із чутливими струнами барв. У сприйнятті кольору діти не тільки милуються ним очима, вони відчують його красу всіма органами відчуття: дивуються гарячому темпераменту червоного кольору, захоплюються мелодійним співом зеленого, насолоджуються медовим смаком жовтого та свіжим подихом блакитного, зачаровуються терпким ароматом казкового фіолету.

Важливо, що розвиток творчих здібностей у дітей відбувається за двома напрямками. З одного боку, ускладнюються дії щодо використання засобів розв'язання завдань; з іншого – змінюються самі засоби. Але завжди поруч з усією діяльністю дитини стоїть гра. Гра – провідна діяльність дошкільника, засіб його всебічного розвитку, важливий метод виховання, «супутник дитинства». Дитяча гра – це діяльність, що спрямована на орієнтування в предметній і соціальній дійсності, гра задовольняє потребу дитини в пізнанні навколишньої дійсності й водночас дає змогу поплинути у чарівний світ фантазії, що спонукає дітей до творення. Для дитини гра – це життя.

Найважливіша ознака дитячої гри – цілковита захопленість, дитина повністю поринає у гру. У такі хвилини дитина живе в іншому світі, захопленість доповнюється емоційною насолодою, почуттям радості. Тому важливою вимогою до гри є її навчальна функція, новизна, естетичність, яскравість.

Якщо ми навчимо дітей помічати красу навколо себе, бачити надзвичайне у звичайнісінькому; дивуватися, захоплюватися красою, то подаруємо майбутньому людей, спроможних оберігати світ як чудо і створювати красу своїм життям.

Актуальність

Програма навчання і виховання дітей від двох до семи років «Дитина» орієнтує вихователя на пошуки різноманітних форм і методів роботи з дітьми. У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні підкреслюється важливість і необхідність індивідуального підходу до кожної дитини, а підтримка індивідуальності визнається одним з основних моментів дошкільного виховання: тільки на її основі може здійснюватися повноцінний розвиток особистості дошкільника, розкриватимуться його особливості, унікальні здібності.

Головне завдання образотворчої діяльності дітей дошкільного віку полягає в емпіричному, чуттєвому пізнанні світу; вихованні пізнавальної і творчої активності, спрямуванні її на естетичне сприйняття мінливості і різнобарвності світу, його краси; осмисленні краси в усіх її формах, а також естетичних якостей предметів та об'єктів оточуючого; особливості, неповторності, що передана в яскравих кольорах, цікавих формах, розписах, малюнках; прилученні дитини до світу мистецтва.

Успіх навчально – виховного процесу залежить від наочного матеріалу, який використовує вихователь. Дітей приваблює все яскраве, помітне, емоційно забарвлене. У зв'язку з цим навчання дошкільників має бути цікавим та невимушеним, заснованим на грі та діях із предметами, картинками, картками.

Будучи керівником гуртка «Галановиті пальчики», я мала змогу не тільки керувати художньо – естетичною діяльністю дітей, а й спрямовувати і спостерігати за розвитком творчості, креативності, пошуку нового, бажання експериментувати

та досліджувати в дітей всього нового, незвичного. Під час спостережень, занять, ігор та гурткової роботи дитина не просто знайомиться з кольором, вона з ним зустрічається і навчається глибоко його відчувати. Використовуючи здатність дитини до аніманістичності, можна наділити кожний колір не тільки температурою, а й душею, характером. Це допомагає дитині чуттєво ставитися до кольору, враховувати його особливості і краще пізнавати його можливості.

Впроваджуючи елементи інноваційної технології Людмили Шульги «Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку», під час занять із зображувальної діяльності та гурткової роботи, виникла ідея створення дидактичної гри «Будиночок для веселки».

Мета дидактичної гри «Будиночок для веселки»:

- ❖ Показати дітям барвисту красу навколишнього світу.
- ❖ Ознайомити з різноманітними кольорами і відтінками.
- ❖ Дати інформацію про сполучення основних і складених кольорів.
- ❖ Розвивати здатність відчувати характер кожного кольору та емоційні нюанси відтінків, визначити зв'язок між кольором і запахом, температурою, звуками, настроєм, смаком.
- ❖ Розвивати асоціативно – образне мислення, уяву, творчі здібності.
- ❖ Виховувати художній смак і почуття естетичної насолоди.

Завдання дидактичної гри:

- ❖ Збагачувати внутрішній світ дитини позитивними емоціями, вчити бачити гармонію, мудру красу природи, відчувати і розуміти її. Розвивати вміння відгукуватись на красиві емоціями і почуттями: дивуватись, захоплюватись, милуватись.
- ❖ Учити відкривати нове, спостерігати за явищами і об'єктами природи.
- ❖ Розвивати пізнавальні здібності дитини, здатність аналізувати, робити висновки, узагальнення, розв'язувати нескладні логічні завдання, виявляти інтерес до зображувальної діяльності, природного середовища.

❖ Розвивати кольорове сприйняття, почуття кольору, здатність встановлювати асоціації між кольором, настроєм, температурою, запахом, смаком.

❖ Спонукаати дітей називати та використовувати всі кольори спектру, вправляти в умінні змішувати кольори для отримання нових та відтінків.

❖ Формувати знання про використання в оточуючому житті гармонійних кольорів, що не будуть обтяжувати емоційний стан людини своєю агресією, пригніченістю чи збудливістю.

❖ Розвивати у дітей виразність мови: вміння встановлювати мовленнєву взаємодію, грамотно будувати і висловлювати свої думки, розвивати монологічне та діалогічне мовлення, уточнити та активізувати словник дітей, учити використовувати слова, що означають кольори та відтінки спектру, холодної та теплої гами кольорів.

❖ Формувати вміння вигадувати власну назву для кольорів та свою мнемонічну формулу для запам'ятовування порядку кольорів веселки на основі вже відомих.

❖ Збагачувати практичний та теоретичний досвід дітей, надавати можливість дітям самовизначитись, виявляти творчу ініціативу, здійснювати самостійний вибір, приймати свої рішення, виявляти допитливість, прагнення до експериментально – дослідницької діяльності.

❖ Виховувати позитивне емоційно – ціннісне ставлення до природи, людей.

Дидактична гра «Будиночок для веселки» формує здатність дітей встановлювати зв'язки між кольором та оточуючим світом. Вона має різноманітні завдання, що допоможуть дорослому під виглядом невимушеної розваги навчити малюків ототожнювати колір з фруктом, овочем чи іншим предметом; відносити колір до теплої чи холодної кольорової гами; змішувати фарби, утворюючи нові кольори та відтінки; знаходити відтінки кольору від самого насиченого до самого світлого; розвивати образне мислення, мовлення, увагу, сенсорні навички.

Кожне завдання гри допоможе створити для дітей казковий світ, в якому дитина зможе чомусь навчитися, пізнати навколишній світ, отримати естетичну насолоду від спілкування з кольором. Під час виконання завдань не потрібно підганяти дитину. Вона повинна розглянути гру, її частинки, побачити яскравість кожного кольору, відчувати настрій, тепло або холод, пофантазувати про запах у спогадах про квіти цього кольору та про смак, згадуючи його смачних родичів, ознайомитися з легендами, художніми творами про явище веселки. Можна перетворитися з дитиною у колір, показати його настрій та характер, запропонувати дати нове ім'я кожному кольору, вибрати самий привабливий для себе. Адже кожна особистість співвідносить себе з конкретним кольором чи обирає комфортну кольорову гаму в повсякденному житті: будь то одяг, чи оформлення власного житла...

ОПИС ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ

Дидактична гра «Будиночок для веселки» - спрямована для індивідуальної, спільної роботи вихователя з дитиною або з міні – групою дітей (до 5 малят). Усі завдання гри спрямовані на реалізацію освітніх завдань зображувальної діяльності з використанням експериментальної діяльності.

Дидактична гра містить п'ять завдань, які допоможуть дітям закріпити, засвоїти набуті раніше знання, а також отримати нові, експериментуючи із кольоровими напівпрозорими смужками (змішування кольорів).

Гра має вигляд кольорової пласкої основи, в центрі якої зображена контурна веселка у вигляді безбарвного пазлу. Безбарвних пазлів – 7, за кольорами веселки (Фото 1).

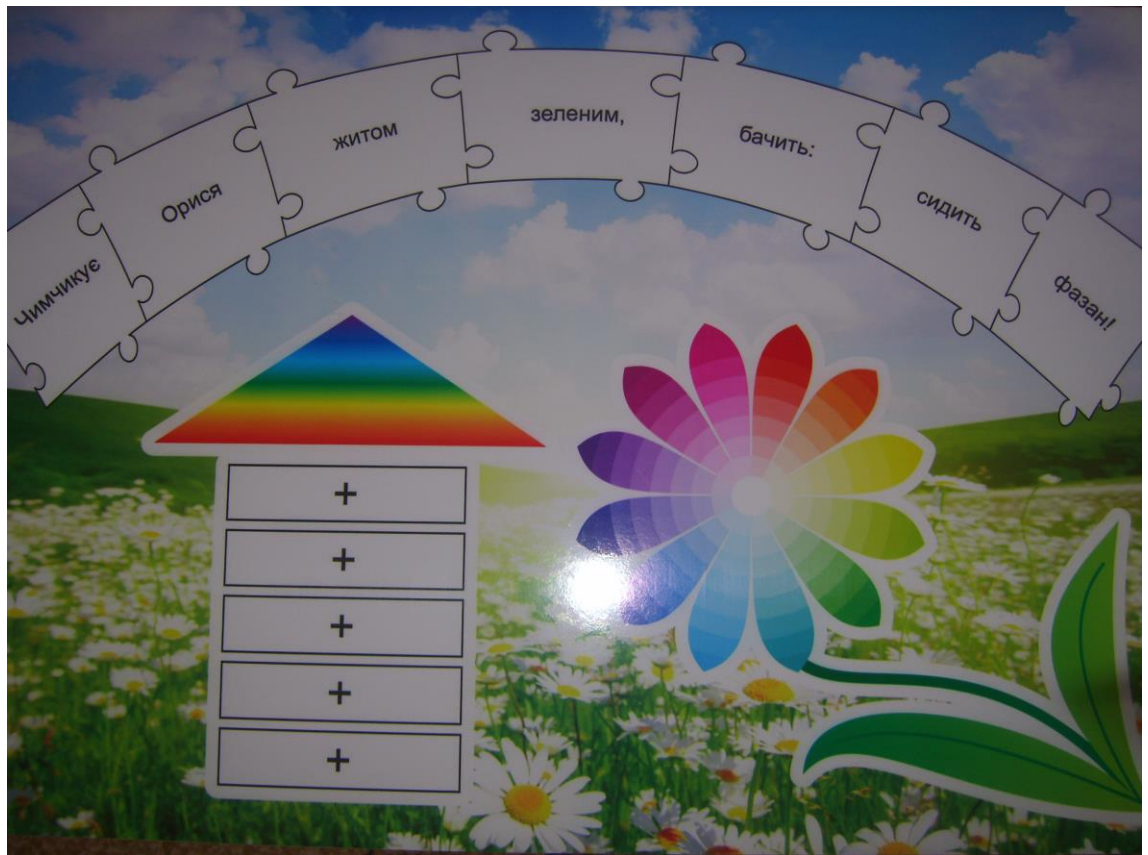

Фото1. Вигляд кольорової пласкої основи

В середині контурної веселки написана мнемонічна формула для запам'ятовування послідовності кольорів райдуги.

До гри додаються:

- 1 сім кольорових пазлів (кольори веселки);
- 2 десять пазлів із кольоровою гамою теплих та холодних відтінків;
- 3 десять пазлів із зображенням фруктів, овочів, ягід, що відповідають конкретній кольоровій гамі;
- 4 розрізаний дах будинку на 7 кольорових смужок (кольори веселки);
- 5 12 кольорових пелюсток «квітки миру»: 4 цілих пелюстки, 4 – розрізаних навпіл, 4 – розрізаних на 8 частинок (за відтінками кольору);

6 Пластикові кольорові напівпрозорі смужки для накладання (змішування кольорів).

1 ЗАВДАННЯ:

➤ Формувати вміння дітей вірно викладати кольори веселки, використовуючи мнемонічну формулу (Фото 2).

Фото 2. Викладання веселки

Вчити малюків ототожнювати кожний колір із відтінками настрою, добром чи злом, а також із казковим героєм, відтворювати свої фантазії у невеличкій казковій розповіді. Спонукати дітей самостійно вигадувати власну мнемонічну формулу порядку кольорів веселки. Ознайомити дітей із легендами стародавнього світу про явище веселки, віршами, казками сучасності; спонукати дітей до вигадування власних казок

Розглянути пласке зображення. Зробити висновок, що на малюнку зображено стилізовану веселку. Пояснити значення цього слова. Розповісти дітям легенди стародавнього світу про вірування людей щодо виникнення явища веселки.

Ознайомити дітей з мнемонічною формулою позначення кольорів веселки.

Спонукає дітей до вигадування власної мнемонічної формули за зразком:

- *Чарівниця Осінь Жар-птицю Закликає Бабин Сад Фарбувати*
- *Чарівна Оксана Живе Знову Біля Старого Фонтану*
- *Чомусь Осіння Журба Завжди Бує Сумними Фарбами*
- *Червоні Окуляри Жанки Заважають Бачити Сяйво Фіалки*
- *Червоний Орел Живе За Байраком Серед Фіалок*
- *Чапля Осінь Жде Завзято, Буде Сад Фарбувати.*

Дітям пропонуються окремі кольорові пазли, що необхідно викласти на контур, відповідно до формули та власного досвіду (спостережень у природі).

Під час викладання кольорових пазлів, підвести дитину до висновку, що у цієї веселки є спільне і відмінне з райдугою, що ми можемо спостерігати у природі. Що це? (Спільне – порядок кольорів спектра; відмінне – просторове розміщення кольорів).

Як в першому, так і в другому завданні необхідно правильно просторово розмістити кольори веселки на даху будиночку райдуги (Фото 3).

Фото 3. Викладання веселки на даху будиночку райдуги

2. ЗАВДАННЯ:

➤ Вчити дітей помічати відмінності між зображенням художника та явищем природи в житті, виправляти помилку просторового розміщення та пояснювати свої дії. Ознайомити з новими словами: стилізована веселка та реалістична. Дати знання дітям про види веселок (біла веселка, місячна, подвійна). Ознайомити дітей з народними прикметами, спонукати до перевірки цих прикмет у власних спостережень. Провести з дітьми дослідницьку діяльність по розкладанню сонячного проміння на кольори (*Додаток 3, дослід 1*) та з'єднання кольорів у один (*Додаток 3, дослід 2*).

3 ЗАВДАННЯ:

Під час третього завдання необхідно за вказівкою вихователя знайти потрібний колір та відшукати до нього пазл із близькими за кольоровою гамою, пояснити свій вибір (*Фото 4*).

Фото 4. Гама кольорів

Фото 6. Складання пазлів із зображенням фрукта, овоча чи ягоди, до відповідного кольору гама

➤ Показати дітям барвисту красу навколишнього світу. Ознайомити з різноманітними кольорами і відтінками. Розвивати здатність відчувати характер кожного кольору, визначати зв'язок між кольором, запахом і смаком.

Формувати асоціативно – образне мислення, уяву, творчі здібності.

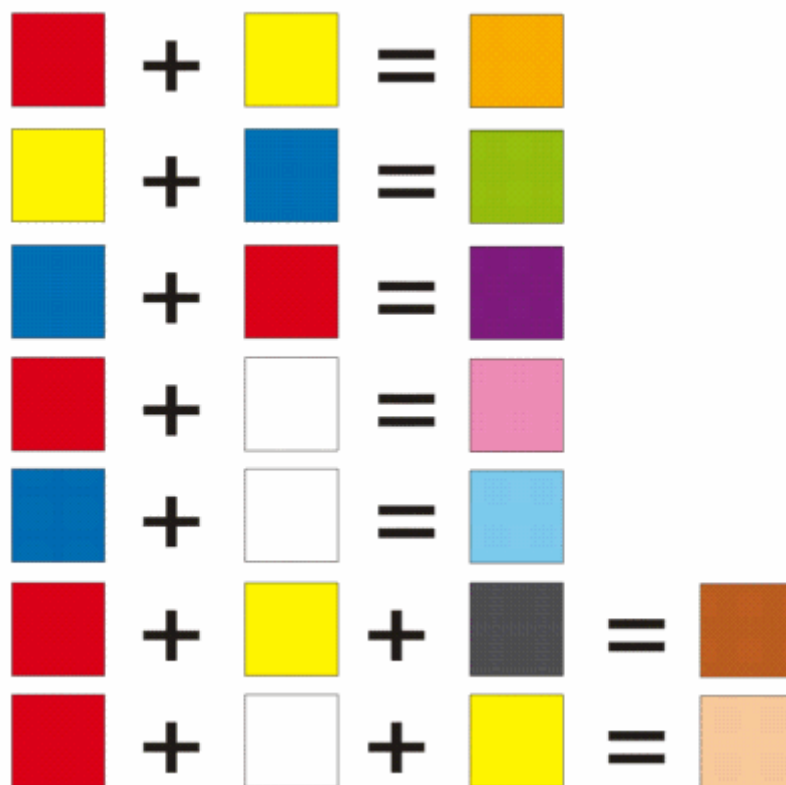
4 ЗАВДАННЯ:

У четвертому завданні знайомимо дітей з будиночком веселки, де живуть різноманітні кольори, що дружать між собою і створюють нові відтінки. У п'яти поверхах живуть різноманітні поліетиленові напівпрозорі кольорові смужки, при накладанні однієї смужки на іншу – утворюється новий колір. Діти експериментуючи знаходять формули утворення кольорів (Фото 7,8,9).

Фото 7. Будиночок для змішування кольорів

➤ Дати інформацію про сполучення основних кольорів та дослідним шляхом віднайти складені кольори, що утворюються при змішування основних. Розвивати допитливість, уяву, творчість, бажання досягти мети (Малюнок 2).

Малюнок 2. Таблиця змішування кольорів

Фото 8. Викладання кольорів

Фото 9. Змішування кольорів у віконечках будинку райдуги

5 ЗАВДАННЯ:

П'яте завдання гри передбачає налаштування дитини на естетичну насолоду від спілкування з історією, легендами рідного краю, бажання зробити квітку миру та подарувати її всьому світу, своїм друзям (*Фото 10*).

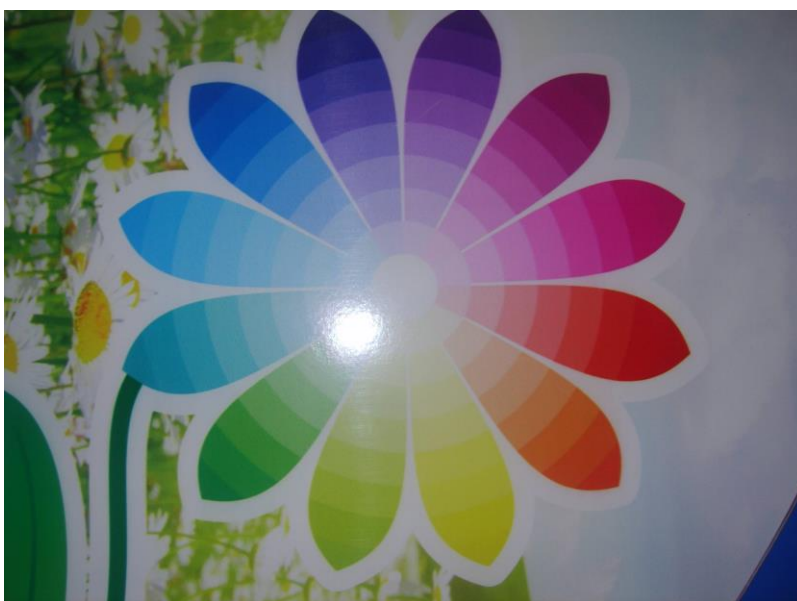

Фото 10. Спектральна квітка

Складання квітки передбачає три етапи: на початку року діти викладають цілі пелюстки квітки та знайомляться із відтінками кожного кольору (від самого насиченого до самого прозорого – світлого). У середині року діти викладають кожну пелюстку, що розрізана на дві частини. В кінці року усі пелюстки розкладені на вісім відтінків, дитині необхідно викласти кожний колір, відчувуючи поступове освітлення кольору(Фото 10).

Фото 11. Викладання спектральної квітки

Попередня робота

- Ознайомити із спектром (Малюнок 3).

Малюнок 3. Спектр кольорів

Ознайомити дітей з художніми творами про веселку, вивчити кольорову лічилку. Формувати у дітей творчі здібності до вигадування власних казок про веселку, кольори. Ознайомити дітей із веселковим прапором – прапором миру. Спонукати дітей до створення чарівної квітки – на основі квітки – семипелюсткової. Вчити дітей складати кольори пелюсток квітки від самого насиченого до самого світлого (вісім відтінків).

Методичні рекомендації
з образотворчої діяльності із застосуванням нетрадиційних технік
зображення

1. Образотворчу діяльність із застосуванням нетрадиційних технік зображення потрібно розпочинати з другої молодшої групи (творчі можливості проявляються у ранньому дитинстві)

2. Тривалість їх повинна відповідати віковій дітей і не перевищувати встановлених норм. На заняттях створювати доброзичливу, невимушену атмосферу, довірливому спілкуванню з дорослим

3. Ознайомити дітей з різноманітними техніками і матеріалами та навчити використовувати їх як засоби образотворчості

4. Не обмежувати дітей у виборі кольору, матеріалу, дати можливість самовиражатися, не переривати процес творчого пошуку, сприяти реалізації творчого задуму.

5. Демонструвати всі можливі варіанти виконання завдання у доступній для дітей формі

6. Надавати кожній дитині можливість проявляти самостійність, досліджувати, експериментувати з художніми техніками і матеріалами. Надавати свободу малюкам, заохочувати сміливість, виділяти оригінальність

7. Під час роботи враховувати набутий дітьми досвід, керуватися принципами доступності, послідовності, систематичності, поступового ускладнення завдань

8. Домагатись, щоб кожна дитина досягла певного кінцевого результату в творчості, подолала труднощі і отримала емоційне задоволення, радість та впевненість у своїх силах

Список використаних джерел

1. Зображувальна діяльність у дошкільному навчальному закладі / Н.А. Горошко - Х.: Ранок. – 2007. - 144 с.
2. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років/ наук. Кер. Проекту: О.В. Огнев'юк, К.І. Волинець/ Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, - 2012. – 492 с.
2. Казакова Р.Г., Сайганова Т.І., Сєдова Є.М. та ін. Малювання з дітьми дошкільного віку: нетрадиційні техніки, планування, конспекти занять. - М.: Сфера, 2005. 184с
3. Комарова Т. Образотворча діяльність дітей в дитячому садку. - М.: 2006. - 158 с.
4. Комарова Т. Дитяче художня творчість. – М.: 2005. - 145 с.
5. Образотворча діяльність в дитячому садку / І.О Ликова (молодша, середня, старша групи).- Х.: Ранок, 2008, 128с.
6. Пізнання дитиною добра засобами мистецтва / О.П. Терещенко – Х.: Ранок. - 2010. - 123 с.
7. Сокольникова Н.М. Образотворче мистецтво: Основи живопису - О.: ТИТУЛ, 1996. - 146 с.
8. Соломенникова О. Радість творчості. - М.: 2005. - 130 с.
9. Л Шульга «Розвиток творчих здібностей у дітей молодшого дошкільного віку»
10. Л Шульга «Розвиток творчих здібностей у дітей середнього дошкільного віку»
11. Л Шульга «Розвиток творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку»
12. Інтернет ресурси: <http://osvita.ua/doc/files/news/70/7015/Color.doc>
http://www.teacherjournal.com.ua/attachments/3207_ЦИКЛ%20УРОКІВ.doc

Цікаві факти про веселку

Веселка (також райдуга, веселуха або цмок) — оптичне явище в атмосфері, що являє собою одну, дві чи декілька різнокольорових дуг, що спостерігаються на тлі хмари, якщо вона розташована проти Сонця. Червоний колір ми бачимо з зовнішнього боку веселки, а фіолетовий — із внутрішнього.

Веселка - стародавні легенди.

Образ веселки в українській та світовій міфології пов'язаний із мотивами життя і смерті. Від цієї барвистої небесної дуги залежить якість і кількість живлющого дощу: саме вона, веселка, набирає для нього воду з річок...

Веселку називають небесним кільцем. У північних німців є сага, в якій розповідається про велетенського лебедя, котрий плаває по морю, тримаючи у дзьобі кільце. Коли він випустить кільце — світ загине. У давніх індійців, литовців, французів, фінів веселка асоціювалася із луком бога-громовика.

Найчастіше веселку ототожнюють із велетенським змієм, що випиває воду з криниць, щоб потім повернути її на землю у вигляді зливи. На Закарпатті такого змія називають шарканем, або велетнем. Розповідають, що він стереже воду. В інших регіонах України веселку називають "смок", "цмок", що також означає "змій". Схожу за значенням назву має вона в інших народів: "smakas" — у литовців, "смок" — у білорусів і т. ін. Усі ці назви характеризують веселку як своєрідний насос, що висмоктує воду з моря, озера, річки чи криниці й перекачує її в небо, щоб потім або завдати людям шкоди, знищивши посіви, або, навпаки, дати багатий урожай.

Існує християнізований варіант цієї легенди. Нібито є три янголи. Один піднімає веселку, наповнену водою. Другий виливає цю воду у хмари, а третій розриває хмари, від чого на землю падає дощ.

За яскравістю кольорів веселки передбачали, яка рослина краще плодоноситиме наступного року. До речі, були легенди про літаючого змія, який носить багатство тим, хто вміє з ним поладнати. Говорили: якщо червоний змій летить — несе гроші, синій — зерно, білий — молоко.

Існують і уявлення про веселку як про велетенське перевесло. Розповідають, що за його допомогою Матір Божа набирає води з двох морів, які розлилися по краях землі. Вночі перевесло з'являється на небі у вигляді Вожа (чи, як його ще називають, Великої Ведмедиці). На Волині про це сузір'я навіть кажуть "Дівка воду брала". Веселка-перевесло згадується в загадках: "Два моря на перевеслі висять".

Є легенда, що веселка — це шлях до неба, велетенський міст, по якому сходять на землю янголи. Про це свідчить і її друга назва "райдуга" — райська дуга. За біблійною легендою, веселка — це знак угоди між Богом та людьми. Після потопу Бог пообіцяв праведному Ною, який урятувався з родиною, що більше ніколи не насилатиме на землю такої страшної нищівної зливи. На згадку про це Він створив веселку.

За болгарським варіантом цієї ж легенди, веселка сяятиме в небі до Страшного Суду. Якщо ж вона зникне — значить наближається судний день.

Уподібнення веселки до мосту зустрічається в міфології багатьох народів. Так, давні германці (предки німців та скандинави) називали веселку найміцнішим із мостів, по якому на своїх білих конях рухаються світлі боги аси. Литовські діви Лауме, володарки дощових хмар, спускаються на землю за допомогою різнобарвних поясів, щоб зваблювати смертних своєю неземною вродою.

У багатьох слов'янських народів є легенда про те, що веселка — це пояс Пресвятої Богородиці, який вона ткала від самого народження Христа. Після розп'яття Христос зійшов до пекла, щоб вивести звідти всіх праведників. Але в пеклі залишилося ще дуже багато грішних людей. Тоді Діва Марія пожаліла їх і випросила у свого Сина дозвіл вивести звідти стільки людей, скільки зможе сховатися під її одягом. Вона розгорнула свій пояс і вивела всіх, хто ще залишався в пеклі. І тепер Богородиця продовжує ткати на небі свій пояс, щоб у день Другого пришествя Христа врятувати ще більше грішних душ.

У класичній міфології греків та римлян веселка уособлюється в Іриді, посланниці богів, зокрема Юнони. Швидка, як вітер, на золотих крильцях,

вкритих росою, грається вона її крапками проти сонця, як дорогими самоцвітами.

У скандинавській міфології веселка — це міст, перекинений з неба на землю. А у нас — це рура чи смок, що тягне в хмари воду з потоків, ставів та криниць, а разом із водою і втягає часом і сторонні речі — рибу, жаб, каміння, які падають потім назад на землю. Якщо веселка впирається одним кінцем не у воду а в суходіл, то це значить, що там є якийсь джерело води. Пити ж із того джерела зараз після того, як із нього піла веселка, вважалось безпечним.

Вірування в веселку, що п'є воду, відбилося і в Шевченка:

Розкажи, як за горою сонечко сіда

Як у Дніпра, веселочка воду позичає.

Іноді веселку уявляють, як дорогу, що нею янголи сходять із неба черпати воду, яку потім виливають у сито, через яке йде на землю дощ.

Як виявляє й назва веселки, була вона і в нас символом радощів, веселості, бо ж і «небо, затемнене хмарами, стає веселіше, коли з'являється райдуга».

Драгоманов

Тут мається на увазі, очевидно, ту гру барв, що робить із веселки одне з найчарівніших явищ Природи. Тому й звать її не тільки веселка, але й веселуха чи веселиця.

«Ой, знати, знати, хто господиня в неї в світлиці, як у веселиці...»

з народної пісні

В Галичині веселку називають також дугою. Не раз, як падає дощ, діти промовляють:

Вийди, вийди, дуга, випий воду на погоду.

Відомості про види веселок

Зазвичай веселка, яку спостерігали — це кольорова дуга з кутовим радіусом 42° , доступна для зору на тлі завіси проливної дощу або смуг його падіння, часто не досягаючи до поверхні Землі. Веселку можна побачити з боку, що протилежний Сонцю, і обов'язково не закритому хмарами. Такі умови найчастіше створюються при випаданні літніх дощів, які мають народну назву "грибні" дощі. Центром веселки є точка діаметрально протилежна Сонцю, -антисолярна точка. Зовнішня дуга веселки червона, за нею йде оранжева, жовта, зелена дуги і т. д., закінчуючи внутрішньою фіолетовою.

Якщо водяні крапельки, що висять у повітрі, дуже дрібні (туман), веселка виглядає дещо по-іншому; це пояснюється хвильовими властивостями світла. Така веселка (відома як біла райдуга) ширша і значно слабше забарвлена.

У яскраву місячну ніч можна побачити веселку від Місяця.

Людський зір влаштований так, що при слабкому освітленні працюють лише найчутливіші рецептори ока — палички, які не сприймають кольорів, тому місячна веселка виглядає білястою; чим яскравіше світло, тим «барвистіша» веселка (у її сприйняття включаються колірні рецептори — колбочки).

Скільки веселок можна побачити одночасно?

Недосвідчений спостерігач бачить зазвичай одну веселку, зрідка дві. Причому друга веселка, концентрується з першою, має кутовий радіус біля 50° і розташовується над нею. Друга веселка ширша, не така яскрава і розташування кольорів у ній обернене відносно першої веселки: зовнішня дуга у неї фіолетова, а внутрішня червона.

Найдивовижніше, що більшість людей, що спостерігали веселку декілька раз, не бачать, а точніше не помічають додаткових дуг у вигляді нижніх кольорових арок усередині першої і зовні другої веселок (тобто з боку фіолетових країв). Дані кольорові дуги (їх зазвичай три-чотири) неправильно назвали додатковими — насправді вони такі ж основні (або головні), як перша і друга веселки.

Ці дуги не утворюють цілого півкола або великої дуги і їх можна побачити тільки біля верхніх частин веселок, тобто поблизу "вершин", або "верхівок", основних веселок, коли ж останні переходять у вертикальне положення (або близьке до нього), додаткові дуги пропадають. Саме у цих дугах, а не в основних, зосереджено найбільше багатство чистих кольорових відтінків, яке і породило вираз "всі барви веселки".

Веселки можна побачити біля водопадів, фонтанів, на тлі завіси крапель, що розбризкує поливна машина або польова поливна установка. Можна самому створити завісу крапель з ручного пульверизатора і, ставши спиною до Сонця, побачити веселку, створену власними руками. Біля фонтанів і водоспадів траплялося бачити, окрім описаних двох основних і три-чотири додаткові дуги до кожної основної, ще одну або дві веселки навколо Сонця.

Дослідницька діяльність

Дослід 1

Взяти скляну призму та пропустити скрізь неї сонячний промінь. Що ви бачите? Так, так! Різнокольорові зайчики! Отак все відбувається і в небі. Коли промені сонячного світла проходять через повітря, ми їх не бачимо, бо вони прозора – білі. Але ось на їхньому шляху зустрілася дощова крапля, а краплина схожа за формою до скляної призми. Сонячний промінь проходить крізь краплину, переломлюється, ділиться на кольори, що його складають, і малює веселку – яскраву, радісну, гарну, світлу, веселу. Саме таке значення мав праслов'янський корінь – ves – (- вес -). Звідси й назва її – веселка: від слова веселий – радісний, життєрадісний.

Дослід 2.

Зробити з цупкого паперу коло з діркою посередині, намалювати на ньому всі кольори сонячного спектра, розмістити це коло на осі і дуже швидко обертати його. І – о диво! – коло з різноколірного стає однобарвним, тому що всі кольори, обертаючись, зливаються. На жаль, ви не побачите ваше коло насправді білим, таким, як сонячний промінь, бо ваші барви не такі чисті, як барви природи. Але воно стане однобарвним, а це головне в нашому маленькому досліді.

Художні твори про веселку

Як з'явилися квіти та веселка

(легенда)

Колись дуже давно на землі панувала люта зима. Усе навколо було білим та змарнілим. Лише на короткий час поступалася зима літу. Але й тоді земля вкривалася хіба що папороттю та мохом, а дерева та кущі — дрібним листячком. Люди були байдужими одне до одного і ніколи не веселилися, не раділи. Адже не знали вони, що таке щастя.

Але одного разу спало на думку Матінці-Природі змінити світ, зробити його барвистим і гарним. Покликала вона до себе своїх помічників — маленьких лісових духів, і попросила у них поради:

— Як прикрасити цей світ? Як серця людей відігріти?

— Відпусти нас до людей,— сказали лісові духи,— ми подаруємо світу красу, розвеселимо людей і зробимо їх добрими.

— Але ж ви такі маленькі і беззахисні,— відповіла Природа, — як же переможете люту зиму, що заморозила людські серця?

— Перетвори нас на квіти,— поросили духи.

Так і зробила Природа. Але усі квіти вийшли у неї безбарвними, їх зовсім не було помітно серед зимових заметів. І тоді вона збирала усі кольори коштовного каміння і розфарбувала квіти. А залишки фарб плеснула в небо — і виникла веселка.

Здивувалися люди. Ще ніколи не бачили вони такого дива ані на землі, ані на небі. Стали вони збирати квіти і роздивлятися. І в кожного, хто близько підносив до обличчя квітку, вдихаючи її аромат, серце наповнювалося теплом і любов'ю.

З тих пір на землю кожного року приходять квітуча весна, і люди зустрічають її з радістю.

Народні прикмети:

- Коли у небі з'являються одночасно кілька веселок, це на тривалий теплий дощ.
- Веселка віщує зміну погоди: вечірня — гожу, а ранкова — дощову.
- Зелена веселка — на дощ, а жовта — на гарну погоду, червона — на спеку і вітер.
- Веселка на заході — на дощ, на сході — бути гарній погоді.
- Якщо веселка після дощу швидко зникає — буде хороша погода, коли ж довго п'є воду на негоду.
- Висока, крута веселка — на вітер, низька, положиста — на дощ.
- Якщо після короткого дощу з'явилася веселка, розфарбовуючи небо з півночі на південь, і червоний колір домінує — це на негоду.
- Чим зеленіша веселка, тим густіший буде дощ.
- Якщо веселка довго в небі стоїть, погода швидко зіпсується.

Веселкова лічилка

В лузі дощик із квіток
кольоровий сплів вінок.
У долину, аж до річки,
простяглись барвисті стрічки.

Ось червона, **перша** стрічка,
—
колір стиглої сунички.

Друга — наче мандаринки,
що оранжеві в них спинки.

Третя — жовта, наче сонце
зазирає у віконце.

А **четверта** — то зелена,

як листок берізки, клена.

П'ять — блакитна, барвінкова,
наче квіточка святкова.

Шоста — синя, як ті сливи,
що дощі вмивали й зливи.

Сьома — вкрили ліс та балки
фіолетові фіалки.

Із семи стрічок веселих
утворилася веселка,
і щоб знати кольори,
ти лічилку повтори.

(Леся Вознюк)

ВІРШІ ПРО ВЕСЕЛКУ

ВЕСЕЛОЧКА

Я барвиста веселочка маю сім кольорів,
 Засвітилась над селами, над лісами вгорі.
 Житу жовтого кольору подарую в жнива,
 Соковито – зеленого буде мати трава.
 А ясного блакитного небу дам назавжди,
 Світанкового синього залишу для води.
 Непомітно погаснувши, упаду між дубів...
 Так ніколи нічого не лишаю собі. (А. М'ястківський)

Веселка вийшла з броду,
 Несе в відерці воду.
 Межею, де пшениця,
 Де гречка – медівниця...
 Ячмінь торкає вуса:
 - Вже досхочу нап'юся!

Ген, по небу, через ліс
 Гноми будували міст.
 Сім веселих кольорів -
 Гарний міст замайорів.
Н. Бугай

ВЕСЕЛКА

Хмарина тінню вкрила дерева у ліску,
 Веселка опустила відерця у ріку.
 Коромислом барвистим зігнулася від
 них,
 Сяйнула в хвилях чистих, на берегах
 крутих.
 Взяла вона водиці, і в полі край села
 І жито, і пшеницю з відерець полила.

Д. Метелик

РАЙДУГА

Дощик сонечку всміхавсь,
 Лоскотав промінчик.
 А коли на землю впав,
 Враз став зовсім іншим.
 Посмішка вниз головою –
 Кольоровою дугою!

Н. Замрія

ЗАГАДКИ

У веселки аж сім кольорів – засвітилась вона угорі,
Мов коромисло, висить ця дуга. Друга назва її - ... (райдуга)

Понад річкою місток виріс із семи стрічок.
Та по ньому не піду, бо ще в воду упаду.

Хтось у лузі біля річки загубив барвисті стрічки.
Дощик вгледів, підібрав, небеса підперезав.

Тільки дощик прошумів за лужком, за лісом,
Хтось у небі рушничок вишитий повісив.
Хто вгадає з діточок, що воно за рушничок?

Шовком вишитий рушник після дощику у небі
Висів – висів та зник. Що воно – вгадати треба!

Хтось над річкою Оріль із дощем розбив таріль.
Дощик вилився у річку. По собі залишив стрічку.
Стрічка грає – виграє. Хто вгадає, що тоє?

Вийшла звідкись гарна дівка, на ній стрічка – семицвітна,
А де з річки воду брала, там коромисло зламала.

ЗРАЗОК ДИТЯЧОЇ КАЗКИ

Жили собі олівці. Вони разом розмальовували світ. Одного разу олівці посперечалися. Кожен з них вважав себе найкращим і незамінним.

Сонце все це побачило. І вирішило воно скласти з олівців різноколірну смужку: червоного, оранжевого, жовтого, зеленого, блакитного, синього, фіолетового кольорів.

А коли всі олівці з'єдналися, то утворилася веселка. Олівці зрозуміли, що один без одного вони існувати не зможуть і, що кожний колір важливий, а тому потрібно жити у мирі та дружбі.

Кожухар Денис

КРАПЛІ ДОЩУ

Тетяна Гаркуша

Небо міряло сіру шубу з хмар. Дивилося на себе, повертало її в різні боки. Вітер допомагав робити примірku. Але шуба не подобалася дедалі більше. І небо почало хлипати, засмучене невдалою приміркою. Уже котре хутро міряється – і знов не до розміру і не до смаку. На цей раз засмучення було великим і небо рясно розплакалося...

Краплинки в польоті

Краплинки летіли в небі. Вони ще не знали, звідки взяли і куди прямують. Вони тонули у сяйві сонця, переливалися веселкою, подзенькуючи і танцюючи одна з одною у випадковій зустрічі.

- А знаєш, що розповіла мені одна зустрічна товаришка? – заговорила одна краплинка до іншої.

- Розкажи!

- Вона розповіла, як на Землі народилася Веселка.

- І як же?

- А ось послухай!

Як народилася Веселка

Колись Земля була ще чорно – білою і сірою. Жили на ній чорні білуни. (Такі тоді були люди.) Ці люди були безрадісні. Вони жили без сміху і сліз, були зовсім спокійні і нещасні.

У них були свої вчені, які займалися вивченням різних наук: економіки, права, фізики, математики. Навіть природодослідники були. І якось один учений, на ім'я Вишеслав, припустив, що світ може бути більш радісним. І він заявив на весь світ, що радість може принести колір. Звісно, тоді кольорів ще не було і ніхто з людей не знав, що таке колір і навіщо він.

Довго мудрував Вишеслав і придумав виростити кольори в лабораторії.

Спочатку він взяв зернинку колоска. Поклав її трохи досягнути в баночці, перед цим тричі скупавши у росі. Учений думав, що колосок ріс на сонці: він має дати дуже гарний – якийсь теплий колір.

Тоді він взяв апельсин. Великий, круглий, солодкий – Вишеславу здавалось, що від нього теж віє якимсь теплом.

Потримавши зернинку на сонці, вчений залив її апельсиновим соком. Потім Вишеслав вирішив покласти зернинку у стиглі трави – аби вона набралася трав'яних соків – учений думав, що трави при їх пухнастості і пахучості, мають гарні властивості.

Затим учений направився до моря. Він опускав зернинку у воду – аби вона і водну міцну стихію увібрала у себе.

Тоді Вишеслав вирішив помістити зернинку у надра земні, аби вона далі розвивалася, як і будь – яке інше сім'я.

Учений попросив друзів стояти та чергувати біля місця, де мала прорости зернинка.

Усі люди переживали: і чим же проросте це сім'я?

Поливати і доглядати те місце зібралося тисячі охочих. Аж якось на світанку сталося те, чого чекали – зернинка проросла. Але не просто проросла. Поки втомлені люди спали, над усією Землею стала осяйна різнобарвна дуга. Але найголовніше – все довкола стало кольоровим.

Люди не впізнали світ того ранку. Усе було таким різнобарвним! Вони ще не знали, що то колір. Сам Вишеслав був здивований – він чекав чогось іншого. Не такого великого і красивого.

З тих пір життя на Землі перемінилося. Люди стали добрішими. Разом з кольорами з'явилися емоції. А Вишеслав, звісно, увійшов в історію.

Краплинки, задивлені у Райдугу

«Кап – кап – кап» - чулося десь унизу.

А вгорі сяяло Сонечко. Сонячні промінчики віталися з крапельками, і від стискання їх долоньок утворювалися маленькі веселочки.

- А ти чула історію про дочок Веселки? – питав сонячний зайчик у краплинки, з якою вітався.

- Ні, - відповіла крапелька. Вона розсміялася і попросила:

- Розкажи!

ДОЧКИ ВЕСЕЛКИ

Веселка, як тільки з'явилася на Землі, вирішила народити собі дочок – помічниць у головній справі свого життя. Донечки мали нести відповідальну службу – бачити свій колір у природі і поправляти, коли що не так.

А донечок Веселки звали так:

Червонянка

Помаранча

Жовтинка

Зеленава

Блакитнія

Синіна

Фіолета

Усі вони були гарні, роботящі.

Кожна жила у своєму замку. Кожна мала своє господарство і колісницю для об'їзду своїх володінь.

Якось мама – Веселка поїхала в гості до Сонця. Надовго поїхала. Лишила дочок господарювати. А доньки стали сперечатися – хто з них буде головною. І ніяк не могли помиритися і вирішити.

То Червонянка встане – і починає верховодити: все фарбує в червоне. То Блакитнія дочекається ночі і починає фарбувальні роботи. А то Жовтинка по обіді, поки відпочивають всі, робить щось своє.

І так вони світ фарбували і перефарбовували, що вийшла брудна сіра пляма...

- Ну і що ж ми наробили? – плакала Синіна.

- Що ми тепер матусі скажемо?

- Як нам далі бути?

- А ходімо до дідуся Вітра, - запропонувала Зеленава. Усі погодилися.

- Дідусю, вітру! – звернулися до сивочолого старого юні і гарні сестри.

- А! Доброго дня! З чим завітали?

- Ми, дідусю, наробили шкоди Землі і людям. Матуся – Веселка поїхала у справах, а ми тут понамальовували...

- Ви, напевно, посварилися? – Дівчатка соромливо поопускали очі.

- Ех, дівчаточка, дівчаточка... Хочу вам наперед сказати, що у будь – якій справі не слід прагнути бути першим. Якщо вже випало бути першим (вас обрали чи поставили над кимсь) – то гаразд, старайтеся. А кожен повинен хотіти в першу чергу загального блага, а не власної вигоди. А у вас начальник – Матуся. А поки її немає вдома, то всі ви – рівні, немає перших, немає останніх. Ви бачили, яка у вас Матуся? Ви теж можете бути такими гарними через доброту вашу. Станьте в рядок і візьміться за руки – це буде ваше примирення.

Сестри стали і взялися за руки – і утворилася Веселка! Засяяла над світом – і світ знову став таким, як і раніше.

- Так он для чого нас матуся лишила, щоб ми підмінювали її, але тільки всі разом, - заговорили сестри. – У дружбі ми гарні та сильні.

- Саме так, - усміхнувся сивий вітер і покрутив вуса.

Війнуло прохолодою зі сходу, а на небі знову засяяла Веселка.

Характеристика кольорів

Колір	Відтінки	Характеристика кольору
Червоний	Багряний, багровий, вишневий, охристий, бордовий, пунцовий, пурпурний, рубіновий, горобиний, гранатовий, суничний, кораловий, малиновий, рожевий.	Гарячий, веселий, яскравий, із смаком суниці, запахом троянди, сміється голосно і дзвінко. Спокійний, урочистий, лагідний, з ласкавою посмішкою, духмяний, мов троянда, щедрий і щирий, мов квіти шипшини.
Оранжевий	Абрикосовий, персиковий.	Теплий, радісний, сонячний, щасливий, солодкий, як морква, соковитий мов апельсин, із запахом чорнобривців, дружить із сонцем, лисичкою.
Жовтий	Лимонний, янтарний, медовий, пшеничний, солом'яний, жовточний, рудий, мідний, верблюжий, палевий, пісочний, канарковий, кремовий.	Теплий, ласкавий, як сонечко, духмяний мов ромашка, солодкий, як стигла груша, м'який і пухнастий, як курча, радісно посміхається і радіє у кульбабах, шурхотить в осінньому листі, шепоче у піску.
Зелений	Трав'яний, багновий, пляшковий, маслиновий, смарагдовий, салатний.	Спокійний, м'який, пахне свіжою травою, хвоєю, соковитий і смачний, як яблуко, огірок, дружить із жабенятами та ялинкою. Спокійний, ніжний, приємний, світлий, лагідний. Пахне духмяною травою, пухнастий і м'який.
Блакитний	Опаловий.	Глибокий, урочистий, легкий, прозорий, пахне барвінком, незабудками, лунає дзвоном веселих струмочків, свіжий, мов небо.
Синій	Лазурний, васильковий, ультрамарин, індиго.	Холодний, спокійний, сумний, із голосом морських хвиль, запахом дощу, свіжістю неба. Дружить із лісовими дзвониками, річками, васильками.
Фіолетовий	Ліловий, баклажаний, фіалковий, чорнильний, бузковий.	Загадковий, таємничий, глибокий, чарівний, суперечний, пахне фіалками. Лагідний, ніжний, легкий, приємний, духмяний, мов бузок.
Сірий	Попелястий, свинцевий, сріблястий, димчастий, сивий, сизий.	Холодний, гордий, стильний, дипломатичний.
Білий	Молочний.	Сніжний, холодний, мовчазний, урочистий, сліпучий, спокійний.
Коричневий	Бронзовий, бурий, каштановий	Теплий, глибокий, пахне вологою землею, корою дерева, приятелює з ведмедиком, горобчиком.

Психофізіологічний вплив кольору.

Психофізіологічний вплив на людину в емоціональному плані дуже великий. Колір може заспокоювати, хвилювати, радувати, печалити, пригнічувати й веселити. Викликати відчуття теплоти й холоду, бадьорості й втоми, розширювати та звужувати простір, стимулювати зір, мозок, нерви; допомагати лікуванню хворих.

Червоний колір – збуджуючий, гарячий, енергійний, життєрадісний. Має саму довшу хвилю, стимулююче впливає на мозок, сприяє збільшенню мускульної напруги, підвищенню тиску крові та ритму дихання. Сильно впливає на настрій людей.

Оранжевий – яскравий, викликає радість, заспокоює або подразнює. Сприяє покращенню перетравлення їжі та прискорення руху крові.

Жовтий – стимулює зір, мозок, нерви, створює веселість, заспокоює деякий нервовий стан.

Зелений – колір природи, спокою, свіжості, заспокоює нервову систему. Сприяє пониженню тиску крові за рахунок розширених капіляр.

Голубий – світлий, свіжий і прозорий. Впливає так само як і зелений. Лікувальний колір, полегшує хворобливий стан.

Фіолетовий – пишний і благородний: позитивно діє на серце і легені. Колір втоми та смутку.

Коричневий – теплий; створює спокійний настрій, виражає стійкість та міцність предметів.

Сірий – холодний, діловий, сумний, створює апатію та сум.

Білий – легкий, холодний, благородний. Символ чистоти, добре поєднується з іншими кольорами.

Чорний – темний, важкий, різко понижує настрій. Він дуже красивий, у невеликій кількості застосовується для контрасту.

Інформаційна довідка

Колір та його властивості вивчає спеціальна наука - кольорознавство. У кольорознавстві є свої закони, які слід вивчати, щоб застосовувати їх в навчанні та житті.

Поетапність формування знань та вмінь з основ колористики дошкільників в образотворчій діяльності передбачає розгляд поняття кольору як складного багаторівневого утворення, що формується на різних рівнях її прояву.

Перший етап передбачає активізацію сенсорного розвитку дітей, оскільки із сприймання предметів і явищ починається процес пізнання світу, а також формуються елементи естетичних знань у свідомості дошкільників.

Ознайомлення дошкільників із сенсорними еталонами поступово поглиблюється, оскільки, окрім основних зразків, з'являються і їхні різновиди. Так, відбувається перехід від ознайомлення з кольорами спектра до ознайомлення з їхніми відтінками. Крім того, дітей знайомлять зі зв'язками та відношеннями між еталонами — порядком розміщення кольорів у спектрі, послідовністю зміни відтінків за яскравістю, поділом кольорових тонів на теплі й холодні, м'які й контрастні, поєднанням кольорів.

Стосовно кольору еталонами є кольори спектра, які називають хроматичними, та білий, сірий і чорний кольори, які називають ахроматичними.

Повне оволодіння системою колірних еталонів включає як знайомство з усіма колірними тонами, так і опанування їх зв'язку та співвідношень. Знайомство з колірними тонами починається з формування уявлень про хроматичні кольори, про білий і чорний кольори, засвоєння їхніх назв.

До 3,5—4 років запам'ятовування назв кольорів у більшості дітей протікає надзвичайно повільно й зі значними труднощами. Індивідуальні відмінності у швидкості засвоєння назв кольорів, так само як і форми предметів, залежать значною мірою від впливу навколишнього середовища, від асоціативних зв'язків з особистим досвідом дитини.

У побуті, коли позначають відтінки кольору, зазвичай указують на їхню світлість (темно-зелений, світло-жовтий), маючи на увазі яскравість. Тому цілком достатньо, якщо діти засвоять змінюваність світлових тонів за насиченістю й відповідні назви відтінків.

Другий етап спрямований на формування естетичного сприймання дітьми, досвіду художнього сприймання і базується на інтеграції сенсорного та морально-естетичного аспекту у свідомості та діяльності.

Дітей ознайомлюють з шістьма кольорами спектрального круга, трьома основними і трьома похідними (*Малюнок 4*).

Малюнок 4. Кольори спектрального круга

Якщо спектр розділити на 12 частин, то дістанемо більше відтінків похідних кольорів, що залежать від відстані їх до основних променів. Колірний круг можна поділити на дві частини: теплі кольори - червоно-жовті, які нагадують колір вогню, сонячного світла, та холодні кольори - синьо-зелені й фіолетові, які нагадують колір води, льоду, даліни, місячного світла. Найтеплішим кольором є оранжево-червоний, а найхолоднішим - синій. Ці кольори й допомагають, коли їх порівнювати один з одним, визначати, який колір тепліший, а який холодніший. Так, оранжевий колір тепліший, ніж

жовтий, але холодніший, ніж оранжево-червоний. Холодний фіолетовий колір тепліший за синій, але холодніший за пурпуровий (в якому більше червоного); в спектральному крузі він ближче до оранжево-червоного.

В природі існує велика кількість кольорів та їх відтінків. Наукові дослідження показали, що людське око здатне відрізнити близько 360 відтінків.

Всі кольори поділяються на дві групи: ахроматичні та хроматичні.

Ахроматичні - це значить безколірні. До цих кольорів належать білий, чорний та всі сірі кольори, починаючи з найсвітлішого і закінчуючи найтемнішим. У повсякденному житті ми майже не звертаємо увагу на ці кольори. Але вони є невід'ємною частиною нашої дійсності. Від тваринного світу до навколишнього середовища - всюди можемо зустріти дивовижні сполучення кольорів ахроматичної гами.

До другої (хроматичної) групи відносяться спектральні кольори (всі кольори райдуги) – червоні, оранжеві, жовті, зелені, блакитні, сині, фіолетові, пурпурні зі всіма переходами та відтінками між ними.

Хроматичні кольори бувають основні та похідні.

Основні кольори – це жовтий, червоний та синій.

При змішуванні двох основних кольорів “народжуються” складені кольори, а саме – помаранчевий, фіолетовий та зелений.

Всі інші кольори складаються із змішування вищезгаданих кольорів.

На основі змішування кольорів виникла наука про вимірювання кольорів – колориметрія. Система колориметрії ґрунтується на змішуванні трьох кольорів: червоного, зеленого і синьо-фіолетового, які називаються основними. Змішуючи основні кольори на колориметрі, отримують найрізноманітніші кольорові тони з точними параметрами кольорового тону, насиченості та світлості.

На основі трьохкольорової колориметрії розроблені кольорові трикутники, які дають можливість вразити будь-який колір через основні кольори.

Змішування кольорів в образотворчій діяльності. Накладаючи колір на колір, ми зіткнемося з кольірними явищами. Прозору акварельну фарбу можна наносити кілька разів, нашаровуючи один і той же колір. У результаті підвищуватиметься інтенсивність кольору, його насиченість. Якщо наносити один який-небудь колір на інший, відбудеться змішування кольорів.

В акварелі можна користуватись прийомами вливання одного кольору в інший і працювати на мокрому папері. Дітям слід показати, що фарби можна змішувати не тільки на тарілочці або накладати один колір на інший, а також, зволоживши водою попередньо папір, можна впускати пензлем який-небудь колір і, сполоснувши пензель, приєднувати до нього інший. Зливаючись на мокрому папері, вони даватимуть різноманітні переходи, місцями залишаючись чистими, місцями даючи проміжні кольори. Можна також дістати м'які переходи, накладаючи фарби поряд, не чекаючи висихання, і вони будуть зливатись у місцях з'єднання.

Ефективним засобом передачі предметів кольором у є гуашеві фарби. Гуаш утворює непрозорий шар, що дає можливість, на відміну від акварелі, накладати світлі фарби на темні, зовсім перекривати раніше написане. Завдяки цій властивості гуаші діти мають змогу виправляти допущені помилки. Недоліком гуашевого живопису є відносно слабе закріплення пігментів на поверхні. Якщо фарбу багато разів розводити водою і писати корпусно, внаслідок вимивання клею вона може відшаровуватись від поверхні і відпадати. Гуашню можна працювати, як і аквареллю: накладати прозорі шари фарби один на другий, вливати колір у колір тощо. Для цього фарбу дуже розводять водою. Часто гуаш застосовують у сполученні з аквареллю.

Значну роль в організації та керівництві процесом сприймання та змішування кольору відводиться педагогу, його професійній майстерності, вмінню створити сприятливий клімат в групі, допомогти дитині в організації сприймання в такій мірі, щоб він дійсно пізнав його суть, властивості. Тобто, педагогу необхідно врахувати, що всяке пізнання є творчість, і елемент творчості закладений у будь-якому акті сприймання.

Конспект заняття

«Кольори - основні та похідні»

(Ознайомлення з темою на основі казки)

Мета: Навчити змішувати кольори. Вивчити основні та похідні кольори. Навчити охайно розфарбовувати малюнок. Розвинути мілку моторику рук.

Обладнання: Малюнок-ілюстрація до казки; малюнки-заготовки для розфарбовування; фарби, пензлик, палітра.

Хід заняття

1. Організаційний момент.

Розминка для пальчиків.

Я вітаюся завжди –

Вдома та на вулиці.

Навіть «добрий день» кажу

Я сусідській курочці.

Кінчиком великого пальця правої руки по черзі торкатись кінчиків вказівного, середнього, безіменного пальців та мізинця. Те ж саме проробити з пальцями лівої руки

М'яким пенликом покрашу

Стільчик, стіл та кішку Машу.

З'єднати всі подушечки пальців правої руки та розгойдувати кисть справа наліво та навпаки. Вправо – пальці розкривати, вліво – з'єднувати подушечки пальців.

2. Розповідь про основні та похідні кольори на основі казки

Казка «Веселі медузки»

В одному теплому морі серед різнокольорових коралів та барвистих рибок жили медузки. Тільки вони в цьому яскравому та барвистому світі були нецікавими - безбарвними та прозорими. Через це медузки дуже сумували. Адже їм так хотілось покружляти в барвистих вбраннях.

І ось, одного разу, вони вирішили піти до дядечка Восьминога та попросити в нього фарби. Адже він був справжнім майстром по розфарбовуванню та любляв змінювати свій колір по декілька разів на день!

Та яке було здивування медузок, коли дядечко Восьминіг дав їм всього три кольори – червоний, жовтий та синій. Медузки, які хотіли розфарбуватись в ці кольори, звичайно, – зраділи. А ті, які хотіли розфарбуватись в зелений, помаранчевий та фіолетовий кольори – засмутились, адже таких кольорів не було.

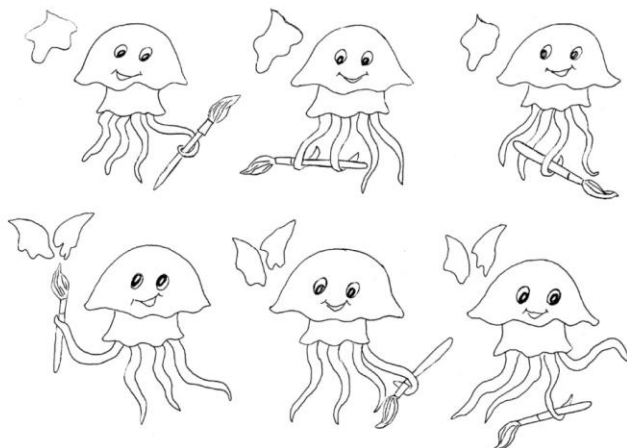
Та дядечко Восьминіг їх заспокоїв:

- Цих кольорів достатньо! Лише спробуйте їх змішати та побачите, що вийде.

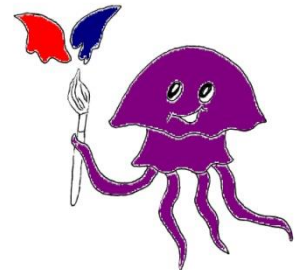
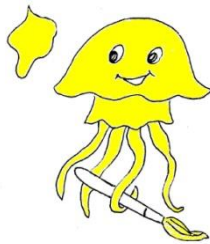
3. *Практична робота*

Давайте допоможемо медузкам змішати кольори та розфарбуємо їх.

Малюнок для розфарбовування

Діти спочатку розфарбовують медузок в основні кольори.

Потім, змішуючи між собою основні, діти розфарбовують медузок отриманими кольорами (помаранчевим, зеленим, фіолетовим).

4. Підведення підсумків:

Отже, ви побачили, що достатньо мати всього 3 кольори щоб розфарбувати малюнок.

Які кольори дав медузкам дядечка Восьминіг?

Ці три кольори – червоний, жовтий і синій, - є основними тому, що при їх змішуванні виникають інші кольори.

Який колір виник при змішуванні червоного з жовтим; червоного з синім; синього з жовтим?

Отже помаранчевий, фіолетовий та зелений називаються похідними кольорами тому, що пішли від основних.

Поміркуйте, чому ми все ж таки бачимо прозорих медуз, чому вони не залишили яскраве забарвлення?

Продовження казки

Виявляється, що в яскравих вбраннях медузки стали помітними. Звичайно, вони спочатку зраділи, почали танцювати й так захопились, що ледве не потрапили в пащу до хижої риби. Що сталось, адже на них ніколи не полювали?

І тоді наші медузки зрозуміли що краще бути прозорими та непомітними: не потрібно переховуватись від хижаків, краще спокійно плавати в морі, незважаючи навіть на акулу!